

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ







Төрийн өмчит компанийн засаглалыг сайжруулах талаар:  
1. ТӨБЗГ-тай хамтын ажиллагаа-Сайн Засаглал хөтөлбөр  
2. МУ-ын ЗГ-ын НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ

Д.Ганбаяр

2018 оны 11-р сарын 16  
Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ



## Агуулга

1. "Сайн Засаглал" хөтөлбөр талаар
2. "Сайн Засаглал" хөтөлбөр - Хамтын ажиллагаа
3. ТӨБЗГ, КЗУЗ хамтын ажиллагаа
4. МУ-ын ЗГ-ын НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 1

## "Сайн Засаглал" хөтөлбөрийн талаар

"Сайн Засаглал" хөтөлбөрийг төрийн байгууллагад дараах байдлаар нэвтрүүлж байна. Үүнд:

1. Төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж тулгамдаж байгаа асуудлыг шийдвэрлэх арга замын тодорхойлох судалгаа хийж зөвлөмж өгөх
2. Төрийн холбогдох байгууллагын үйл ажиллагаа, нэр хүндийг нийгэмд зөвөөр ойлгуулахад чиглэсэн хамтын ажиллагааг бий болгох, дэмжлэг үзүүлэх
3. Төрийн байгууллагын нийтийн хүртээл болох тайлан мэдээ, үйл ажиллагааг оновчтой байдлаар сурталчлах, нийгмийг соён гэгээрүүлж сургах
4. ЗГ-ын "Нээлттэй Засгийн Түншлэл"-ийг хамтын оролцотой хэрэгжүүлэх
5. Засаглал, Эрсдэл, Комплаенс стандартыг нэвтрүүлэхэд мэргэжлийн арга зүйгээр хангах



Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 2

## "Сайн Засаглал" хөтөлбөр - Хамтын ажиллагаа

Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 13 дах зорилтын хангахаар дараахи хамтын ажиллагаа бий болгон ажиллаж байна. Үүн:

**Монгол улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт:**

- Төрийн өмчийн ашиглаат, хяналтыг сайжруулах, үр ашгийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх ажлын хүрээнд төрийн өмчит компанийн засаглалын сайжруулах

**Компанийн засаглал Үндэсний зөвлөл:**

- Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газартай 2016 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдөр 07 тоот хамтран ажиллах гэрээг 2020 он хүртэл
- Эрдэнэс Монгол ХХК-тай 2017 оны 03-р сарын 31-ны өдрийн ЭМГА-20170331 тоот хамтран ажиллах гэрээг 2019 он хүртэл
- МҮОНРТ-тэй 2017 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдөр хамтран ажиллах гэрээг 2020 он хүртэл
- Монголын сэтгүүлийн нэгдсэн эвлэл-тэй 2017 оны 12-р сарын 1-ны өдөр хамтран ажиллах гэрээг 2020 он хүртэл тус тус байгуулсан.
- Оюутолгой ХХК-ийн төслийн Ерөнхий гүйцэтгэн БНИК ХХК
- Баянзүрх Эмнэлэг ХХК

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

Сайн Засаглал

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ПОРТАЛ САЙТ



Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 3

## ТӨБЗГ, КЗУЗ хамтын ажиллагаа

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газартай 2016 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 07 тоот хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан.

**Эхний үе шат 2017-2018 онд хийгдэх ажлууд**

- Төрийн өмчит компанийн засаглал, үйл ажиллагааны нэвтрүүлэх хангуулах
- Холбогдох хууль, дүрэм журмуудыг боловсронгуй болгох
- Олон улсын байгууллагуудтай хамтран төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, туршлага суулах, нэвтрүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллах
- Компанийн тухай хуулийн 75.8-д заасны дагуу компанийн засаглалын сургалтын чанар, тогтоолоог бэхжүүлэх, хурал хэлэлцүүлэг зохион байгуулах
- Эрх бүхий албан тушаалтнуудад компанийн засаглалтай холбогдох мэдлэг, мэдээллийг тасралтгүй хүргэх, сургах ажлыг зохион байгуулах
- Төрийн өмчит компанийн засаглалыг сайжруулах чиглэлээр судалгаа хийж тайлан, зөвлөмж гаргах

**Хоёрдугаар үе шат буюу 2019-2020 онд:**

- Төрийн өмчит компанийн засаглалын үнэлгээний аргачлал боловсруулах, түвшний үнэлгээ хийж, дүгнэлт зөвлөмж гаргах;
- Хараат бус гишүүнд тавигдах шалгуур үзүүлэлтийг сайжруулах, хэрэгжилтийг хангуулах;
- ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагад нэр зөвширчлийн мэдээллийн тогтоолоог бүрэлдүүлэх;
- Компанийн тухай хуулийн 79.2-т заасны дагуу компанийн хараат бус гишүүдийг сонгоход тохиромжтой этгээдийг сонгох, болгох
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хооронд гарсан маргаан, үл ойлголцлыг эвэрлүүлэн зүүчих, шийдвэрлэх асуудлаар зөвлөгөө өгөх;

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 4

**МУ-ын ЗГ-ын НЭЭЛТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ**

**ҮҮРГЭ АМААЛТ:**

- 13. Төрийн болон нийтийн өмчит компанийн засаглалыг сайжруулах

**Үйл ажиллагааны төмөр тойрох**

- Төрийн болон нийтийн өмчит компанийн засаглалыг сайжруулахад чиглэсэн эрх зүйн орчныг сайжруулах, засаглалын ахисан түвшинд мэргэжлүүлэх, мэдээллийн ил тод байдлыг хангуулах, засаглалын хөндлөнгийн үнэлгээг хийж зөвлөмж өгөх, үр дүнг тайлагнах, төлөвлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийг шударга зарчмаар сонгох, нийгмийн хариуцаагыг сайжруулах, дотоод хяналтыг бэхжүүлэхэд оршино. **Хариуцан хэрэгжүүлэгч яам, агентлаг**
- Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар

**Бусад оролцогч талууд**

**Яам, агентлаг**

- Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар,
- Санхүүгийн зохицуулах хороо,
- Төсөв, санхүүгийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгуулага,
- Нийслэлийн өмчийн хариуцааны газар,
- Нутгийн захиргааны байгуулага

**Иргэний нийгмийн байгуулага, хувийн хэвшил, хэвлэл мэдээлэл:**

- Компанийн засаглалын үндэсний зөвлөл, Сайн Засаглал сэтгүүл ХХК,
- Монголын хөрөнгийн бирж ХХК,
- Эрдэнэ үйлдвэр ХХК, Эрдэнэс ИГА ХХК, Эрдэнэс-Тавантолгой ХХК
- МУХАГТ, МУОНРТ
- Сэлүүмчийн нэгдсэн эвлэл,

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 4

**МУ-ын ЗГ-ын НЭЭЛТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ**

**Хэрэгжих үе шатууд:**

- Төрийн болон нийтийн өмчийн засаглалыг сайжруулах эрх зүйн орчныг сайжруулах
- Компанийн засаглалын ахисан түвшинийг гэрчилгээ олох мэргэшсэн сургалтыг бий болгох чадваржуулах
- Төрийн болон нийтийн өмчийн засаглал, үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдлыг хангуулах
- Компанийн засаглалын хөндлөнгийн үнэлгээг хийж зөвлөмж өгөх, үр дүнг тайлагнах тогтоолоог бий болгох
- ТҮЗ, гүйцэтгэх удирдлагын сонгон шалгаруулалтыг олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан нээлттэй, ил тод зохион байгуулах нэгдсэн тогтоолоог бий болгох
- Төрийн болон нийтийн өмчит компанийн нийгмийн хариуцаага, дотоод аудит, эрсдэлд суурилсан хяналтын тогтоолоог бий болгох

**Зорилгот үр дүнг**

- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хариуцааг зохицуулсан хууль батлагдаж мөрдөгдөнө.
- Төрийн болон нийтийн өмчит компанийн хамтын удирдлагыг хэрэгжүүлэх удирдлагын мэдлэг, чадварыг дээшлэх нэгдсэн оролцоо нэмэгдэнэ.
- Компанийн засаглал, санхүү, үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдал хангагдаж олон нийтийн хяналт сайжирно.
- Компаниуд өөрсдийн болон хөндлөнгийн үнэлгээг хийдэг үйл ажиллагаа сайжирч хариуцаага нэмэгдэнэ.
- Компанийн ТҮЗ, гүйцэтгэх удирдлагын сонгон шалгаруулалт цахимаар ил тод, нээлттэй болж олон нийтийн оролцоо нэмэгдэнэ.
- Компанийн нийгмийн хариуцаага, дотоод хяналт сайжирснаар санхүүгийн үр ашг дээшлэнэ.
- Хөрөнгийн зах зээлд хувьцаа гаргах, бага хүүтэй хөнгөлттэй зээл авах зэрэг санхүүгийн хэлтээг бий болгох үйлдвэрлэл орооно.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**



Төрийн өмчийн удирдлага, менежментийн үйл ажиллагаанд  
Компанийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх нь

Д.Ганбаяр

2018 оны 11-р сарын 16  
Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

**Агуулга**

- Эрх зүйн зохицуулалтын талаархи ойлголт
- Хууль, журмаар засаглалыг сайжруулах шаардлага
- Компанийн тухай хуулийн эрх зүйн зохицуулалт
- Компанийн ангилал
- Хувьцаа
- Хувьцаа эзэмшигчийн эрх
- Компанийг өөрчлөн байгуулах
- Үнэт цаас ба ногдол ашиг
- Эрх бүхий албан тушаалтан, их хэмжээний ба сонирхолын зөрчилтэй хэлцэл
- Тайлагнал
- Зөрчлийн тухай хуульд тусгасан хариуцлага

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 1

**Эрх зүйн зохицуулалт**

- Эрх:** Нийгмийн харицаанд оролцогчдын үйл ажиллагаагаа явуулах боломж
- Эрх зүй:** Иргэдийн нийтлэг хүсэл зориг, нийгмийн хариуцааг зохицуулж байгаа тогтсон
- Хууль:** Бүх нийтээр даган мөрдөхөөр төрөөс батлан гаргаж, эрх зүйн хэм хэмжээ тогтоосон дээд хүчин чадал бүхий баримт бичгийг хэлнэ.
- Дүрэм:** Аливаа үйл ажиллагааны зорилго, эрх, үүргийг тодорхойлсон зохион байгуулалтын баримт бичиг
- Журам:** Аливаа үйл ажиллагааг хэрхэн яаж зохион байгуулах, үйл явцын процессыг тодорхой болгосон хэм хэмжээ тогтоосон акт

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 2

**Б. Хууль, журмаар засаглалыг сайжруулах шаардлага**

- Төрийн өмч:** Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг, ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн өмч. /УХ 6.2/
- Улсын Их Хурал:** Бүх ард түмнийг төлөөлөн төрийн өмчийн өмчлөгч / 8.1.1/
- Засгийн газар:** Төрийн өмчийн бүрэн бүтэн байдлыг УИХ-ын өмнө хариуцах /9/
- ТӨБЗГ:** Төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд төрийн өмчийн төлөөлөгчийг томилж, түүний үйл ажиллагаанд хяналт тавих /11.6/
- Төрийн нийтийн зориулалттай өмч** (үл хөдлөх, хөдлөх) /3-р зүйл/
- Төрийн өөрийн өмч:** /5-р зүйл/
  - төрийн өмчит үйлдвэрийн газарт эзэмшүүлсэн эд хөрөнгө
  - төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн төрд ногдох хувь хөрөнгө
- Төрийн өмчит хуулийн этгээд:** Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор төр өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан /төрийн өмчит үйлдвэрийн газар-13.2/
- Төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд:** Төрийн өмчийн хувьцаатай буюу төр хувь хөрөнгөө оруулсан хуулийн этгээдийг /21.1/
- Компани:** Өөрийн хөрөнгөтэй хувьцаанд хуваагддаг **ашигийн төлөө** зорилго 3.1

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 3

## Компанийн тухай хууль

**КтХ** нь: Компанийг үүсгэн байгуулах, өөрчлөх, удирдлага, зохион байгуулах, хяналтын бүтцийг тогтоох, ХЭ-ийн эрх үүргийг тогтоох, татан буулгахад холбоотой хариуцааг зохицуулах.

18.1 Өөрчлөн байгуулах бол ХЭХ-аар дийлэнхи олонхоор шийдэнэ. Нийлүүлэх А+В=С, Нэгдэх А+В=А, Хуваах А=В,С, Тусгаарлах А=А,В

2-р бүлэг, 3-р зүйл: Компанийн эрх зүйн байдал:

- ХЭ-ийн оруулсан хөрөнгө нь тодорхой тооны хувьцаанд хуваагдадаг
- Өөрийн тусгайлан эд хөрөнгөтэй
- Үндсэн зорилого нь ашгийн төлөө хуулийн этгээдийг компани гэнэ.

Охин 50 дээш хувь-охи тусдаа ба толгой нь нэгдсэн тайлан гаргаж хамтран хариуцлага хүлээнэ.

Хараат 20-50 хувь – тусдаа тайлан гаргана

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 4

## Компанийн ангилал

**35-т ХХК:** 50 доош хувьцаа эзэмшигчидтэй хувьцаа захиран зарцуулах эрх нь хууль ба дүрмээр хязгаарлагддаг.

**37-т ХК** нь Нээлттэй, Хаалттай ХК-> ХЭ-ийн эрсдэлээс хамгаалах

- 4.1-т ХК хувьд хувьцаагаа бусад ХЭ-ийн саналыг харгалзахгүй захиран зарцуулах эрх эдэлнэ.
- 4.2-т Үүрэг: Биржээр хувьцаагаа арихаагүй бол ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөх этгээдэд бүртгүүлэх
- 4.5-т ХК нь ХЭ-нд хувьцаагаа захиран зарцуулах эрхээ харилцан хязгаарласан ХЭ-ийн гэрээ байгуулж болно.

5.2-т ХХК нь хаалттай захираагаар хувьцаа (эрхийн бичиг, хөрвөх үнэт цаас) бусдад ҮЦ-гаар нээлттэй ба хаалттай гаргаж болно.

- 5.3-т ХХК-ийн ХЭ-д нь тэргүүн ээлжинд худалдаж авах эрхтэй. Зарах бол бичгээр компани мэдэгдэнэ, бусад ХЭ-чдэд бичгээр хүргүүлэнэ. Худалдаж авах бол тодорхой хугацаанд бичгээр мэдэгдэнэ. Компани 5 хоног дотор шийдэнэ. 3 дагч этгээдэд зарахдаа ХЭ-чдэд санал болгосон үнээс багагүй үнээр худалдах эрхтэй.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 5

## Хувьцаа

**ХУВЬЦАА** нь: 32.1 Хувьцаа нь компани хөрөнгө оруулагч түүнийг үндэслэн санал өгөх, ногдол ашиг авах, татан буугаахад хувь хүртэх зэрэг хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийн гэрчилгээ юм.

**ДАВУУ ЭРХТ ХУВЬЦАА:** 36.7 ДЭХЭ нь ХЭХ-д дараахи оролцож ДЭХЭ олонхоор шийдэнэ. Үүнд:

- 35.6.1 ДЭХЭ-ийн эрхийг хязгаарласан заалт Дүрэмд оруулахаар бол
- 35.6.2 ДЭХЭ-г хөрвүүлэх, өөрчлөн байгуулах бол
- ДЭХЭ-ч ТУЗ-г сонгоход ХЭХ-д саналын эрхтэй оролцохыг дүрэмд зааж болно. Үүнд ДЭХЭ-г Энгийн хувьцаанд хөрвүүлэх, ДЭХЭ-д ногдол ашиг хувиарлаагүй бол.

**АЛТАН ХУВЬЦАА**-Тодорхой хугацаанд 50 дээш хувь эзэмшдэг ТӨК-д хувьчлах ба өөрчлөх шийдвэр гаргах, их хэмжээний хэлцэл ба үнэ тариф тогтооход хориг тавих зорилгоор, ногдол ашиггүй, өөр эрхгүй

- ЗАРЛАСАН ХУВЬЦАА-ХНХөрөнгөд хамраахгүй, дүрэмд тусгасан хувьцаа (Халаасны хувьцаа орж болно)
- ГАРГАСАН ХУВЬЦАА-ХЭ-д эзэмшүүлсэн давуу ба энгийн хувьцаа=ХНХөрөнгө (Нэрлэсэн үнэ)

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 6

## Хувьцаа эзэмшигчийн эрх

33-т Хувьцаа эзэмшигчийн эрх:

- Хууль болон дүрмээр эрх, үүргийг тогтоох, Ногдол ашиг авах, ХЭ хуралд ороцох, Санал өгөх

**Татан буугаахад** (үлдсэн хөрөнгө худалдаснаас) олсон орлогоос хувь хүртэх

6.7-д Толгой компанийн буруу шийдвэрээс охин компанид алагдадал хүрвэл охин компанийн ХЭ-чид алагдадалыг Толгой компаниас гаргуулахаар нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.

6.10-д Охин компани толгой компанийн хувьцааг эзэмшигч болсон тохиолдолд толгой компанийн хувьцаа нь охин компанийн ХЭХ-д саналыг эрхгүй байна. 3 дагч этгээдэд шилжүүлбэл эрх эдэлнэ.

7.4-т Салбар төлөөлөгчийн газар байгуулахад ТУЗ байхгүй бол ХЭХ шийдвэрлэнэ.

9.2-т Компани ХЭ-ийн хүлээх үүргийг хариуцахгүй, 9.3-т ХЭ нь компанийн хүлээх үүргийг хариуцахгүй ба дамлуурвал эзэмшигч байгаа хувьцааны хувиар хариуцаага хүлээнэ.

9.5-т ХЭ-ийн хөрөнгө компанид хувийн эд хөрөнгө, эрхээ тодорхой заагаагүй бол компанийн өр төлбөрт давхар хариуцна.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 7

## Компанийг өөрчлөн байгуулах

- 16.2.5-т ХЭХ, ТУЗ-аар тодорхойлсоноос бусад бүрэн эрхийг компанийн дүрэмд заавал тусгана.
- 16.4-т Компани ХЭ-ийн шаардлагаар дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлттэй танилцуулах үүрэгтэй.
- 17.1-т Өөрчлөлт оруулах бол ХЭХ-аар ХЭ-ийн дийлэнхи олонхоор батална.
- 17.2 Эсрэг саналтай ХЭ-чид, хуралд оролцоогүй ХЭ-чид 53, 54-өөр хувьцааг эргүүлэн худалдаж авахыг компаниас шаардах эрхтэй.
- 25-т Өрийг хувьцаагаар солих бол хувиарлаасан бусад ҮЦ, Өрийг хувьцаагаар солих ХЭ-ийн дийлэнхи олонхоор шийдэнэ. Одоогийн ХЭ-чид худалдаж авах эрхтэй.
- 26-т Компани татан буулах бол ХЭХ 2/3 эсвэл Шүүхийн шийдвэрээр
- 27.4-т Шийдвэр гаргасан үед өр төлбөргүй бол нийтэд зарлахгүйгээр 27.5-аар эд хөрөнгийг ХЭ-чдэд хувиарлана.
- 38-т Хувьцааг тэргүүн ээлжинд худалдаж авах мэдэгдэл хүргүүлэх бол->ХЭХ шийдвэрээс 30 хоногт багтаан ирүүлнэ.
- 39-т Хувьцаанд хөрвөх бол 90 доошгүй хувиар

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 8

## Үнэт цаас ба ногдол ашиг

- 41-т Өрийн бичиг, Хувьцаа гаргахад ТУЗ бхгүй бол ХЭХ шийдэнэ. Хувьцаа ба ҮЦ-ний үнийг тогтоохдоо 55-р зүйлд ТУЗ, ХЭХ шийдэнэ.
- 45.6-т ХЭ нь 45.4 дагуу нэр, оршин суугаа хаяг, хувьцааны тоог бүртгэл хөтөлтийн байгууллага, компанид мэдэгдэх үүрэгтэй.
- 46-т Ногдол ашиг тараахдаа Бүртгэлийн өдрөөр тасалбар болгоно 64, Ногдол ашиг аваагүй бол НББ-д ХЭ-ний нэрээр ногдол ашиг хувиарлалтын өр болгон бичнэ. ТУЗ нь ХЭХ-д тайлагнана. Төлөөгүй бол ХЭ нь алданга тооцож нэхэмжлэх эрхтэй.
- 47.1.1-т Ногдол ашиг хувиарлахад төлбөрийн чадвартай байх, тайланг 15 хоногт СЭХ-д хүргүүлнэ.
- 49-т Үнэт цаасаа эргүүлэн худалдаж авахыг шаардах эрхийг хэрэгжүүлэх журам – ХЭ-чид хоорондоо гэрээ байгуулна ХХК хувьд ХЭХ ТУЗ үнэ тогтооно.
- 59-74 нь ХЭХ-тай холбоотой процессийг журамласан.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 9

**Эрх бүхий албан тушаалтан, их хэмжээний ба сонирхолын зөрчилтэй хэлцэл**

- 84-т Эрх бүхий албан тушаалтан – ТУЗ, ГУ, Санхүүгийн албаны дарга, Ерөнхий няглан, Ерөнхий мэргэжилтэн, ТУЗ НБДарга орно. ХЭ нь ЭБАТ-аар хохирлыг нөхөн төлүүлэхийг шаардах эрхтэй. Өөрийн хөрөнгөөс нь 85.1-т Компаний нэрийг хувийн сонирхоолоор ашиглах, 2-т Худал мэдээлэл өгсөн, 3-т Мэдээлэл үүргээ биелүүлээгүй, гаргаж өгөөгүй, хугацаа хоцорсон, 4-т 97 дагуу бичиг баримтаа хадгалаагүй.
- 86-т Энгийн хувьцааны 1 болон түүнээс дээш ХЭ-ч, Компани өөрөө Компани Учирсан хохиролыг ЭБАТ-аар нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.
- 87-т Их хэмжээний хэлцэл ТУЗ дийлэнхи олонхи, ХЭХ-олонхоор шийдвэрлэсэн нь ХЭ-ч хувьцааг эргүүлэн худалдах шаардах эрх үүснэ.
- 89-т Сонирхолын зөрчилтэй хэлцэл нь Сүүлийн Активийн 25% дээш бол ХЭ-ч, ЭБАТ хариуцлага хүлээнэ. 92-т хийх журам. СЗХэлцэл нь 1 тал төлөөлөн зучилсан, орлогоос шууд ба шууд бусаар ашиг хүртэх. ХХК-д ХЭ тоо 10-аас бага бол дүрэмд зааж өгнө.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 10

**Тайлагнал**

- 89.5-т Жилийн тайлангаа Хэлцэлийн тоо, хэлцэл хийсэн этгээд, үнийг тусгана.
- 94-т Аудиторын хяналт. 94.3-т ТУЗ аудитийн хороо, ХЭХ Аудитор сонгож гэрээ хийнэ.
- 94.8-т Ээлжит аудитыг компани төлөх, ээлжит бус бол захиалж гэрээ хийсэн ХЭ-ч төлнө.
- 94.12-т Аудитор нь ХЭХ-д тайлбар өгөх эрхтэй.
- 95.1-т Санхүүгийн тайланг ХЭ, ЭБ этгээдэд танилцуулна.
- 96.4-т ТУЗ нь ХЭХ-д жилийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн тайланг хүргэнэ.
- 99-т Нэгдмэл сонирхолтой этгээд: Гэрээний үндсэн дээр, нэгдмэл орсон компани, уанраарын шийдвэрийг хамтран гаргах этгээд, хамраатан садан, 1 К-д хувьцаа эзэмшигчид, ажил олгогч ажилтан орно.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 11

**Зөрчлийн тухай хууль: Хөөн хэлэлцэх хугацаа**

Хуулийн этгээд үйлдсэн бол энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан торгох шийтгэлийн хэмжээг 10 дахин нэмж дүйцүүлэн хөөн хэлэлцэх хугацааг тогтооно.

Нэг торгуулийн нэгж / "нэгж" гэх / нь 1,000₮ /нэг мянган төгрөг/ тэнцүү байна.

Зөрчил үйлдсэнээс хойш дараахь хугацаа өнгөрсөн бол зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахгүй:

- 1.1. хүнд 10-500 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох шийтгэл оногуулахаар заасан зөрчил үйлдсэнээс хойш 6 сар өнгөрсөн;
- 1.2. хүнд 500-10,000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох шийтгэл оногуулахаар заасан зөрчил үйлдсэнээс хойш 1 жил өнгөрсөн;
- 1.3. хүнд 10,000-20,000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох шийтгэл оногуулахаар заасан зөрчил үйлдсэнээс хойш 2 жил өнгөрсөн.

Хуулийн тусгай ангид баривчлах шийтгэл оногуулахаар заасан зөрчил үйлдсэнээс хойш 6 сар өнгөрсөн бол зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахгүй.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 11

**Зөрчлийн тухай хууль: Хөөн хэлэлцэх хугацаа**

- Хэд хэдэн зөрчил үйлдсэн бол зөрчил бүрд хөөн хэлэлцэх хугацааг тус тусад нь тоолно.
- Хөөн хэлэлцэх хугацааг зөрчил үйлдсэн өдрөөс эхлэн зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа эхлүүлэх өдрийг хүртэл тоолно.
- Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа эхэлснээр хөөн хэлэлцэх хугацааг тоолохыг зогсооно.
- Зөрчлийг хөөн хэлэлцэх хугацааг өөр хуулиар тогтоосон бол тухайн хуулийг дагаж мөрднө.
- Хэрэв хүн, хуулийн этгээдийн хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхгүй эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй ба энэ хуулийн дагуу шийтгэл оногуулах үндэслэлтэй бол хөөн хэлэлцэх хугацааг эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох, эрүүгийн хэрэг үүсгэхээс татгалзах тухай шийдвэр гарсан өдрөөс эхлэн тоолно.

**Зөрчил үйлдсэн хугацаа**

- Зөрчлийн үр дагавар хэзээ илэрчнээс үл хамааран тухайн зөрчил үйлдэгдсэн үеийг зөрчил үйлдсэн хугацаанд тооцно.
- Зөрчил тодорхой хугацаанд үргэлжилсэн бол үйлдэгдэж дууссан, эсхүл таслан зогсоогдсон үеийг зөрчил үйлдсэн хугацаанд тооцно.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 11

**Зөрчлийн тухай хууль: Шийтгэл, албадлагын арга хэмжээ**

**Шийтгэлийн төрөл**

- Торгох шийтгэл;
- Баривчлах шийтгэл;
- Эрх хасах шийтгэл.
- Торгох, баривчлах шийтгэлийг Үндсэн, эрх хасах шийтгэлийг нэмэгдэл шийтгэлийн хэлбэрээр оногдуулна.

**Албадлагын арга хэмжээ**

- Хөрөнгө, орлогыг хураах, шилжүүлэх
- Зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хэрэгслийг хураах
- Хохирол, нөхөн төлбөр гаргуулах
- Албадан эмчлэх
- Албадан сургалт

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ 11

**Зөрчлийн тухай хууль: 10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих**

Хувьцаат компани хуульд заасан тайлан тэнцэл, мэдээ, мэдээллийг:

- Нийтэд, эрх бүхий байгууллага, хувьцаа эзэмшигчид танилцуулах;
- Мэдээлэх;
- Тайлагнах;
- Мэдэгдэх

үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг 500 нэгж, хуулийн этгээдийг 5,000 нэгжтэй тэнцэх төгрөгөөр торгоно.

**Компанийн тухай хуульд заасан дараахи зөрчил гаргавал хүнийг 2,000 нэгж, компанийг 20,000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр:**

- Охин компани нь санхүүгийн тайлангаа тусдаа гаргах үүргээ биелүүлээгүй;
- Толгой компани нь охин компанитайгаа нэгдсэн санхүүгийн тайлан гаргах үүргээ биелүүлээгүй;
- Зээлдүүлэгчийн хууль ёсны эрхийг хамгаалах зорилгоор компанийн өөрийн хөрөнгө тухайн үеийн компанийн дүрэмд заасан хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээнээс багасгасан, эсхүл компани төлбөрийн чадваргүй болохоор байвал компанийн эд хөрөнгө болон эд хөрөнгийн эрх, үйлдвэрлэж байгаа бүтээгдэхүүнийг зах зээлийн үнээс доогуур үнээр бусдад худалдсан;
- Компани нь тухайн жилд гүйлгээнд байсан нийт хувьцааны дунджийн 25 хувиас хэтэрсэн үнэт цаасыг худалдан авсан;

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 11

**Зөрчлийн тухай хууль:**  
10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих

- Компани өөрийн компанийн үнэт цаасыг анхдаг зах зээлд гаргах үед худалдан авсан;
- Хувьцаага эргүүлэн худалдаж авснаар өөрийн хөрөнгө нь тухайн үеийн балансад тусгагдсан нийт гаргасан хувьцааны нэрлэсэн үнийн дүн, хувь нийлүүлсэн хөрөнгөөс багассан тохиолдолд компани өөрийн энгийн хувьцааг эргүүлэн худалдаж авсан;
- Компанийн нийт гаргасан энгийн хувьцааны 1-ээс дээш хувьтай тэнцэх бүхэл тооны хувьцааг нэгтгэсэн;
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудал, ороогүй асуудлыг хэлэлцсэн;
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдуулах тухай шийдвэр гарснаас хойш хурлын тогв өрчилжт оруулсан;
- Компанийн сандалын эрх бүхий хувьцааны 50-иос дээш хувийг эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигчид хувьцаа эзэмшигчдийн хурал оролцоогүйн улмаас хойшуулсан хурлаар хэлэлцэх асуудлыг өөрчилсөн;
- Хувьцааг компани нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын бүрэн эрхэд хамаарах асуудлыг хурал хуралдуулахгүйгээр хувьцаа эзэмшигчдээс энээс сандал хураалт явуулах замаар шийдвэрлэхээс сандалын хүүдээ ашиглахгүйгээр санал хураалтыг явуулсан;
- Төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, цэрэг, цагдаа, шүүх, прокурорын байгууллагад удирдах албан тушаал хашдаг, эсхүл ял шийтгэл эдэлж байгаа хүнийг компанийн эрх бүхий албан тушаалд ажиллуулсан;
- Аудитын байгууллагын гаргасан дүнэлтийн шинж чанараас хамааруулан олгох хөдсний хэмжээ тогтоосон;

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 11

**Зөрчлийн тухай хууль:**  
10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих

- Хуульд заасан баримт бичгийг хадгалах Үүргээ биелүүлээгүй;
- Зохих журмын дагуу холбогдох этгээдээс хүлээн авч хадгалах, эрх бүхий этгээдэд танилцуулах, архивт шилжүүлэх зэрэг ажиллагааг гүйцэтгээгүй, эсхүл хуульд зааснаас өөр албан тушаалтаар гүйцэтгүүлсэн;
- Компани хуульд заасан хадгалах зохих баримт бичгийг өөрийн үйл ажиллагаа эрхлэн явуулах газар, эсхүл хувьцаа эзэмшигчдийн мэдэх, тэдний нэвтрэх боломж бүхий газарт хадгалах Үүргээ биелүүлээгүй;
- Анхан шатны болон нягтлан бодох бүртгэл, компанийн гүйцэтгэх удирдлагын хурлын тэмдэглэл, тушаал, шийдвэр болон хууль тогтоомжоор нийтэд мэдээлэхийг хориглосноос бусад баримт бичгийг танилцах, үнэ төлбөргүйг хуулбарлан авах бололцоог хувьцаа эзэмшигчид олгох Үүргээ биелүүлээгүй;

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 11

**Зөрчлийн тухай хууль:**  
10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих

- Хувьцааг нэрлэсэн үнээс нь доогуур үнээр гаргасан;
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хэлэлцэх асуудалтай шууд холбоотой компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг хурлын тооллогын комиссын гишүүнээр томилсон;
- Хувьцааг компанийн дүрэмд аудитын байгууллагыг заавал ажиллуулахаар заагаагүй;
- Хувьцааг компанийн гаргасан энгийн хувьцаанд хөрөх үнэт цаасны хөрөх үнийг үнэт цаасыг гаргах өдрөөс өмнөх тухайн төрийн хувьцааны сүүлийн нэг сарын арилжааны жингэсэн дундаж үнээс дээгүүр байлгах Үүргээ биелүүлээгүй;
- Хувьцааг компанийн гаргасан энгийн хувьцааг худалдах, худалдан авах опционд заасан хувьцааны үнийг опционыг гаргах өдрөөс өмнөх тухайн хувьцааны сүүлийн нэг сарын арилжааны жингэсэн дундаж үнээс дээгүүр байлгах Үүргээ биелүүлээгүй;

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 11

**Зөрчлийн тухай хууль:**  
10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих

- Хувьцааг компанийн хувьцаа эзэмшигч нь хувьцаага үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагаар дамжуулан худалдахаас бусад хэлбэрээр шилжүүлсэн тохиолдолд хувьцаа эзэмшигчийн бүртгэл хөглөх этгээдэд бүртгүүлэх Үүргээ биелүүлээгүй, эсхүл нийтэд худалдахаар гаргаж байгаа үнэт цаас, хувьцааг компанийн нэмж гаргаж байгаа хувьцааг үнэт цаасны зах зээлийг зохицуулах төрийн эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлээгүй бол **хүнийг 1,000 нэгж**, хуулийн этгээдийг **10,000 нэгжтэй** тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
- Хувьцааг компанийн хувьцааг дангаараа, эсхүл түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран худалдан авснаар тухайн этгээдийн эзэмшиж байгаа хувьцаа нь хяналтын багц, эсхүл түүнээс дээш хэмжээнд хүрсэн бол хяналтын багц эзэмшигч болсон өдрөөс хойш ажлын 60 өдрийн дотор бусад хувьцаа эзэмшигчийн эзэмшиж байгаа хувьцааг үг хувьцааны сүүлийн зургаан сарын зах зээлийн үнийн жингэсэн дундажаас доошгүй Үнээр худалдан авахаар сандал гаргаагүй бол **хүнийг 2,000 нэгж**, хуулийн этгээдийг **20,000 нэгжтэй** тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
- Компанийн хувьцааг дангаараа, эсхүл нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшигч нь өөрийн эзэмшлийн үнэт цаасны тухай мэдээлээ нэгдмэл сонирхолтой этгээд болсон өдрөөс, эсхүл компанийн хувьцааны 5%, түүнээс дээш багц болон хяналтын багцыг хамтран эзэмших болсноос хойш ажлын 3 өдрийн дотор компанид бичгээр мэдэгдээгүй бол **хүнийг 2,000 нэгж**, хуулийн этгээдийг **20,000 нэгжтэй** тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ** 11

**Зөрчлийн тухай хууль:**  
10.11 Компанийн тухай хуулийг зөрчих

- Компанийн тухай хуульд заасан бусад Үүргээ биелүүлээгүй, хориглосон хэм хэмжээ, үнэт цаасны зах зээлийг зохицуулах төрийн эрх бүхий байгууллагаас баталсан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн бол **хүнийг 500 нэгж**, хуулийн этгээдийг **5,000 нэгжтэй** тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.
- Сотгууруулах ундаагаар шанаж урамшуулсан, эсхүл цалин хөдс орлуулаж олгосон, эсхүл төрийн өмчит, эсхүл төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, улсын төсвөөс, эсхүл орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг байгууллагын хөрөнгөөр сотгууруулах ундаа худалдан авсан бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хэрэгсэл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж **хүнийг 20 нэгж**, хуулийн этгээдийг **200 нэгжтэй** тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**



**GRC / Governance – Compliance – Risk /**  
**Нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо: Комплаенс**

Д.Ганбаяр

2018 оны 11-р сарын 16  
Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

### Ерөнхий ойлголт

**Засаглал-Эрсдэл-Комплаенс GRC нэгдсэн тогтолцоог танилцуулах:**

- Байгууллагуудад Сайн Засаглалын зарчимд суурилж үйл ажиллагаа явуулахад чиглэсэн Сайн Засаглалын ойлголт өгөх
- Эрсдэлийн удирдлагын ач холбогдолыг таниулах, ажиллагсад өөрсдөө эрсдэлийг тодорхойж удирдах ойлголтыг бий болгох
- Хууль дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангуулах, байгууллагын соёлыг төлөвшүүлж, ёс зүйг сахиулахад COMPLAENS удирдлагын тогтолцооны талаархи ойлголт өгөх

Засаглалыг сайжруулах, Эрсдэлийн болон COMPLAENS удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэхэд хийгдэх ажлын санал

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

### Засаглал-Эрсдэл-Комплаенс нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо /GRC framework/

**Засаглал**  
Эрх зүйн байдал  
Үнэт зүйлс, үзэл баримтлал  
Хууль, дэргэв журам  
Бүтэц, зохион байгуулалт  
Удирдлагын тогтолцоо  
Бодлого, шийдвэр  
Үйл ажиллагаа, үндэц холбоо

**Комплаенс**  
Хууль, журам, өндөрнийг хэрэгжүүлэх  
Байгууллагын соёл, нийгмийг төлөвшүүлэх  
Цэвэрлэгч, нөхцөлгүйлэх

**Эрсдэл**  
Нягдам, улс төр  
Эдийн засаг  
Байгаль орчин  
Хууль, эрх зүй  
Соёл, ажил  
Үйл ажиллагаа  
Санхүү  
Технологи

**GRC framework**

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

### Комплаенс тогтолцооны зорилго

- Хууль, эрх зүйн талаарх харилцан адилгүй мэдлэгтэй байдаг тул байгууллагын мөрдөх ёстой хууль тогтоомж, дүрэм журмыг мөрдлөг болгон хэрхэн түүнийг дагаж мөрдөх, зөрчигүй байх талаар хууль, эрх зүйн соёл бүрдүүлэх зорилгоор комплаенс тогтолцоог нэвтрүүлдэг.
- Байгууллагын албан хаагч бүрт маш энгийн ойлгоход дөхөм байдалар салбарын хууль, байгууллагын дүрэм, журам болон түүнийг хэрхэн дагаж мөрдөх; хэрэв зөрчил гаргавал хэрхэн шийдвэрлэх, ажилтны ёс зүйг хангуулах, ариглах буюу дахин гаргахгүй байх оновчтой аргаа шийдвэрлэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлдэг.
- Төрийн болон бизнесийн байгууллага хууль эрх зүйн соёлыг сайжруулах ба нэгдсэн ойлголт, ухамсарын дээшлүүлэх, ухамсар, сэтгэлгээг төлөвшүүлж зөв хандлагатай болоход чухал ач холбогдолтой эрх зүйн удирдлагын тогтолцоо юм

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**Комплаенс удирдлагын тогтолцоо /ISO 19600:2014 /**

**НЭВТРҮҮЛЭХ**  
Дотоод ба Гадаад нөхцөлийг тодорхойлох (4.1)  
Сонирхолго талуудын шаардлагыг тодорхойлох (4.2)  
Комплаенс удирдлагын цир хурин тодорхойлох нэвтрүүлэх (4.3/4.4)  
Сайн засаглалын зарчмууд (4.4)  
Комплаенс ажллагааны бодлогыг нутагшуулах (5.2)

**САНЖРУУЛАХ**  
Хэвийн ажиллагаагаар хангах  
Үл мөрдөхийг удирдах ба тогтмол сайжруулах (10)  
Манлайлал, итгэл үнэмшил, хараат бүтэц комплаенс ажиллагаа (5.1), бүтэцтэй харилцаа (5.3), дамжлаг үзүүлэх ажиллагаа (7)  
Комплаенс үүрэг тодорхойлох ба комплаенс эрсдэл үнэлэх (4.5/4.6)  
Хөгжүүлэх  
Комплаенс эрсдэлийг арилгах ба зорилгуудаа биелүүлэх төлөвлөлт (6)

**УНЭЛЭХ**  
Гүйцэтгэлийн үнэлгээ ба комплаенс тайлагнах (9)  
Үйл ажиллагааны төлөвлөлт ба комплаенс эрсдэл (8)

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

### КОМПАЛЕНС ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ СОЁЛ

Удирдлагын хандлага    Комплаенс хэрэгжүүлэх хүсэл, сонирхол    Комплаенс харилцаа

### КОМПАЛЕНС НЭГДСЭН УДИРДЛАГЫН ТОГТЛОЦОО

<b>Мэдээлэл &amp; Зөвлөл</b> Зохицуулалт / Удирдагч / Заавар Сургалт Зөвлөгөө	<b>Илрүүлэх</b> Эрсдэлийн шинжилгээ Комплаенс аудит Шуган үлээх / Хотон нохой Гомдол / Маргаан шийдвэрлэх	<b>Тайлан &amp; Арга хэмжээ</b> Засч сайжруулах Хариуцлага хүлээлгэх Олон нийтэд тайлагнах
--	---	---

### КОМПАЛЕНС ХЭРЭГЖҮҮЛДЭГ БАЙГУУЛЛАГА

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

### Комплаенс удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх

- Байгууллагын өнөөгийн нөхцөл байдлыг судлах
- Бодлогын бичиг баримтыг судлах
- Хууль, дүрэм журмыг /хийдэл, давхцал, нийцэл/ судлах
- Комплаенс хэрэгжилтийн судалгаа хийх
- Сайн засаглалын зарчимд нийцсэн холбогдох дүрэм, журмыг боловсронгуй болгох
- Дотоод хяналтыг бүрдүүлэх Дотоод аудит тогтолцоог бий болгох;
- Санал, гомдлын систем;
- Хотон нохой, шүгэл үлээх мэдээллийг тогтолцоог бүрдүүлэх
- Сургалт сургалт зохион байгуулах
- Комплаенс Аудит
- Комплаенс Report

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

**Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог бий болгох**

1. Эрсдэлийн талаархи ойлголтыг холбогдох мэргэжилтэн нарт нэгдсэн ойлголтыг бэхжүүлэх сургалт зохион байгуулах, мэргэшүүлэх
2. Эрсдэлийг удирдлагын нэвтрүүлэх нөхцөл бололцоог бүрдүүлэх
3. Тусгайлан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудад эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх
4. Дээрхи байгууллагуудын уялдаа холбоог Эрсдэлд суурилсан нэгдсэн удирдлагын тогтолцоонд уядуулах
5. Тусгайлан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудад хоорондын ажлын уялдаа холбоог зохицуулсан журам боловсруулах /мэдээлэл солилцох, арга хэмжээ авах, эрсдэлийг бууруулах чиг үүрэг, бууруулах стратеги/
6. Эрсдэлийн удирдлагын нэгдсэн хяналт, мониторинг хэрэгжүүлэх

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

**GRC-Нэгдсэн удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх**

1. Байгууллагын үйл ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж тулгамдаж байгаа асуудлыг шийдвэрлэх арга замын тодорхойлох судалгаа хийж зөвлөмж өгөх
2. Төр, хувийн хэвшлийг холбогдох үйл ажиллагааг нийгэмд зөвөөр ойлгуулах, PPP-д суурилсан хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх
3. Байгууллагын нийтийн хүртээл болох тайлан мэдээ, үйл ажиллагааг оновчтой байдлаар сурталчлах, иргэдэд таниулах
4. Хамтын оролцоо, нэгдсэн мэдээллийг тогтолцоог сайжруулах
5. Засаглал, Эрсдэл, Комплаенс стандартыг нэвтрүүлэхэд нэгдсэн удирдлага, мэргэжлийн арга зүйгээр хангах

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл

**КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛ**

*"Авах гээхийн ухаанаар эрсдэлийг тооцож асуудалд хандаж  
Уужуу тайван сэтгэлээр оновчтой шийдвэр гаргацгаая"*

**Анхаарал тавьсан баярлалаа**

**Холбоо барих**  
Утас: 9900-7272  
Емэйл: ganbayar@governance.mn

Засгийн газрын "Компанийн засаглалыг хөгжүүлэх Үндэсний хөтөлбөр" хэрэгжүүлэгч Үндэсний зөвлөл